

Prigimtinis Paveldas (Etninė kultūra) – ŠVENTĖS:

sąvoka išsamiai nusakyta 1999 m. rugsėjo 21 d. priimtame Prigimtinių Paveldo (Etninės kultūros) valstybinės globos pagrindų įstatyme“. Čia nurodoma, kad Prigimtinis Paveldas - visos tautos sukurtas, iš kartos į kartą perduodamas ir nuolat atnaujinamas kultūros vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą bei savimonę ir gentinių kraštų savitumą“. Prigimtinis Paveldas - tautos paveldo perdavimas, jos kūrimas ir atsinaujinimas“.

Paveldas - tautos pagrindas.

Kalbėdami apie kalendorines bei šeimos šventes, papročius, paveldą, apeigas, dažnai suklūstame - ką reiškia viena ir kita?

Paskutinės trys sąvokos yra glaudžiai susijusios. Kai kuriuose leidiniuose galime rasti paaiškinimą, kad paprotys, paveldas - vienas ir tas pats žodis. Pirmasis - lietuviškas, antrasis - tarptautinis, kad tai liaudies sąmonėje, gyvenime nusistovėjo elgesio taisyklės, visuomeninių veiksmų atlikimo tvarka.

Papročiai - įprasti, nusistovėję poelgiai, tapę nerašytomis elgesio taisyklėmis. Jie nukreipia žmogų į praeitį - tėvų, senolių, kitų žmonių elgesį.“. Pagal elgesio turinį skiriami darbo, švenčių, vardynų, vestuvių, laidojimo, pagal paplitimą – gentinės, kaimo, šeimos, darbininkų, pagal poveikio būdą – apeiginiai, doroviniai, maldos ir kt.).

Paveldas

žmonių iš kartos į kartą perimamus ir tęsiamus tautos raiškos būdus ir pavidalus. Būdingiausios apraiškos yra papročiai, apeigos, pasaulėžiūra (religiniai tikėjimai), mąstysena ir elgsena, vaizdiniai, ženklai (simboliai), mintys.

Apeigos

savo turiniu artima papročiu, o kartais ją galima vadinti ir papročiu, bet tarp apeigų ir papročių gali būti ir skirtumų. Apeiga prigimtinių paveldo tyrinėtojai įvardija kaip visumą veiksmų ir poelgių, susijusių su paveldu, siekiant išreikšti tam tikrą mintį, jausmus. Svarbiausias apeigos bruožas - jos ženklas, reikšmė būtyje ir laike. Paprotys tokios prasmės neturi.

Apeigos dažniausiai yra kilę iš senųjų tikėjimų, būrimų. Vienais atvejais jos yra kiek daugiau išlaikiosios jų pirminę prasmę, kitais atvejais virtusios žaidimais, pramogomis.

ŠVENTĖS

Pagrindinės šventės - žemdirbių gyvenimo ir veiklos gairės. Kasmetiniame gamtos rato bėgsme jos žymėjo iškiluosius taškus. Vieni siejosi su metinėmis, ypač saulėgražų laiku, kiti - su darbu. Pagrindinės šventės išsidėsto pagal metų laikus, tiksliau, yra žemdirbių pasaulėžiūros/pasaulėjautos atspindys. Jos iš esmės yra skirtos žmogaus darbinei veiklai, jų tikslas ir pagrindinė mintis - padėti nelengvame jo darbe. Tad šventės savaip rikiuodavo valstiečių darbų ir užsiėmimų seką, o iš kartos į kartą greta ūkinės veiklos patirties buvo perteikiamas dvasinis senolių palikimas, dvasinis kelrodis - šventinis paveldas“.

Liaudies paveldas siauresne prasme suvokiamas kaip liaudies papročiai, apeigos bei su jais susijusi žodinė ir dainuojamoji/grojamoji liaudies kūryba.“

Paveldo įvairovei įtakos turi ir gentiniai ypatumai. Ne visose Lietuvos dalyse šventės švęstos vienodai. Galima pasakyti, kad kiekvienoje šeimoje buvo laikomasi savų papročių, priklausomai nuo vietos savitumų, nuo šeimos gerovės ir pan. Nedidelės, neturtingos šeimos švęsdavo kukliai, atiduodamos duoklę tik būtiniams, paveldėtiems iš protėvių švenčių apeigų akimirkoms.

Turtingesnės, gausesnės šeimos šventėms užsimodavo plačiai, siekdamos laikytis visų papročių, kartais net pasiskolindamos prašmatnesnių, įdomesnių apeigų iš kitų kraštų.

Šitokiam skolinimuisi, netgi papročių bei apeigų suvienodėjimui mūsų laikais atsiranda itin palankios sąlygos. Tą skatina spaudoje skelbiami populiarūs straipsniai, kuriuose pateikiama įvairių žinių apie ypatingas šventes, neryškinant ir neapibrėžiant atskirų kraštų ypatumų. Nemažai įtakos turi gyventojų kelionės užsienin (migracija), o dar daugiau - jaunosios kartos abejingumas paveldui. Jų reikšmės, savitumo nesuvokimas, nebranginimas arba paprasčiausias nežinojimas greitina vertingų ir gražių papročių nykimą“.

Nėra abejonės: nepavyks išsaugoti visų švenčių apeigų ir papročių, nepavyks išgirsti visų skambių apeiginių dainų, senieji būrimai ne spės ateitį, o tik paprasčiausiai linksmins jaunimą.

Būtina įsisąmoninti nors ir nykstančių švenčių papročių ar apeigų tikslus, mintis. Nors į senuosius papročius žvelgiame tegul ir ne visai taip rimtai kaip protėviai, vis dėlto reikia įvertinti jų reikšmę seniau ir dabar. Juk liaudies papročiai paliko mūsų tautos savitumą.

Senieji lietuvių šventimo papročiai ir apeigos, šventės sutampa su svarbiausių metų dienų (saulės grįžimo, lygiadienio ir kt.) ir atsirado dar vėdiniais laikais (iki 1420 metų). Po krikščionybės įvedimo 1387 m. (Žemaitijoje - 1413 – 1423 m.) šventes nustatinėjo krikščionių bažnyčia. Vėliau Lietuvoje šventė tik šventųjų dienas, taip užmiršdami pirmaprades šventes. Daugelio katalikiškų šventųjų minėjimas (atleidai) sutampa su žemės ūkio darbų pradžia ir pabaiga, t.y. svarbiausiomis vėdinėmis šventėmis žyminčiomis pokyčius gamtoje. Kalėdas, Velykas, Sekmines žmonės šventė tris ar net keturias dienas.

Kasmet tuo pačiu ar artimu metu pasikartojančios įvairios šventės sudaro švenčių grupę. Be jų lietuviai, tarp jų ir žemaičiai, nuo seno turėjo ir tebeturi darbo (darbų pradėtuvės, pabaigtuvės) ir šeimos šventes (krikštynos, vestuvės, laidotuvės, vardynos, gimtadieniai, įkurtuvės ir kt.).

Svarbiausia švenčių akimirka - rūpestis tuo, kokie bus ateinantieji metai (seniau Lietuvoje tai ypač buvo svarbu žemdirbiams), bandymas apeigomis ir kitais būdais įtakoti sau palankius reiškinius, pasirengti būsimiems darbymečiams, kurie glaudžiai susiję su metų laikotarpių pasikeitimu.

Pats žodis „ŠVENTĖ“ kilęs iš žodžių „ŠVENTAS, ŠVIESA“ – tai veiksmo apibūdinimas ir esmė – tapti Šventu, Šviesiu Žmogumi. Iš Rusijos ir kitų kraštų atėję papročiai Lietuvių Tautą baigia sugybulinti/nutautinti paversdami beveide ir beasmene žmonių mase pamiršančia savo protėvius, šaknis, prigimtį ir besivaikinančia tik reginių, išsidarkymo ir pan.; t.y. siekiančia visa ko kas nukreipia nuo prigimtinės žmogaus esmės – Šventėjimo.

Įvairių metų laikų švenčių skirtumai

Žiemos švenčių papročiuose daug artimiausių ir tolimesnių oro spėjimų, bandymų savo elgesiu, darbais nulemti gerą orą, sąlygas būsimai sėjai, javų augimui, derliaus nuėmimui, šeimos sėkmę, jos narių, gyvulių sveikatą, gausumą. Pavasario švenčių papročiuose daug dėmesio skiriama sėklos skalsai, pagrindiniams pavasario lauko darbams, naminių paukščių perinimui ir kt. Vasaros ir dalinai vėlyvojo pavasario švenčių papročiuose daugiausia vyrauja rūpestis pasėlių priežiūra, žemės ruošimu būsimai sėjai, derliaus dorojimu. Rudens šventėse dažniausiai dėkojama už derlių, prisimenami ir pagerbiami mirusieji.

Pastovios ir kilnojamos šventės

Vienas šventes švenčiame tomis pačiomis mėnesių dienomis, kitos (pagrindinės pavasario šventės) nuolat kilnojamos. Kodėl taip yra?

Todėl, kad jų laikas skaičiuojamas ne pagal Saulės, o pagal Mėnulio laikmatį (kalendorių).

Tarp kilnojamų švenčių svarbiausia - Velykos. Pagal jas apskaičiuojamas ir kitų kilnojamų pavasario švenčių laikas. Velykos visada švenčiamos pirmąjį sekmadienį po pirmosios pavasario mėnulio pilnaties (tokia pilnatis būna apie kovo 21 d.). Velykos būna tarp kovo 22 ir balandžio 25 d. Tarpsnis kartoja kas 12 metų. Priklausomai nuo Velykų laikas keičiamos ir kitos kilnojamos metų šventės: Užgavėnės (tarp vasario 9 ir kovo 8 d.), Šeštinės (tarp gegužės 1 d. ir birželio 2 d.), Sekminės (tarp gegužės 15 d. ir birželio 12 d.), devintinės (tarp gegužės 22 d. ir birželio 23 d.). Žinant, kada konkrečiais metais bus Velykos, galime nesunkiai apskaičiuoti Užgavėnių laiką - jos visada švenčiamos 46-ąją dieną prieš Velykas ir visada antradienį. Pirmąją dieną po Velykų būna Pelenų diena (Pelenija, Pelenė).

Metų lygiadieniai (solsticijos)

Pagal Saulės laikmatį metuose yra keturi taškai, su kuriais siejasi metų laikų kaita, taip pat ir papročiai.

1. Lietuvoje ilgiausia naktis ir trumpiausia diena yra gruodžio 24-ąją, per Kūčias. Nuo gruodžio 25 d. diena pradeda ilgėti. Tai žiemos lygiadienis (tamsiadienis) (solsticija (Saulės grįžimo pradžia)).
2. Ilgiausia diena ir trumpiausia naktis pas mus - birželio 24 d., per Jonines (Rasos šventę). Po to diena pradeda trumpėti, prasideda vasaros saulės graža (vasaros solsticija).
3. Pavasario lygiadienis - kovo 21 d. Dienos ir nakties trukmė susilygina.
4. Rudens lygiadienis - rugsėjo 23 d. Dienos ir nakties trukmė susilygina.

Laikmačio bylojimai (kalendoriaus istorijos)

Laikmatis - ilgų laiko tarpų skaičiavimo būdas, kurios pagrindą sudaro matomų dangaus kūnų - Saulės, Mėnulio, Jupiterio – judėjimo tarpsniai. *Kalendorius* lotyniškai - *callendarium* ir reiškia „skolų knygelę“ (senovės romėnai pirmosiomis mėnesio dienomis, kurios buvo vadinamos *kalendomis* privalėdavo mokėti skolas).

Anksčiau Lietuvoje naudotas Mėnulio laikmatis (kalendorius), o paplitus žemdirbystei palaipsniui įsigalėjo Saulės laikmatis. Jo pagrindą sudaro Saulės metų trukmė - 365 dienos. Šis laikmatis suskirstytas į 12 mėnesių, mėnesiai - į septynių dienų savaites. Kas penkeri metai prisideda viena diena.

XIII a. Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje buvo pradėtas naudoti Julijaus laikmatis (kalendorius). Tada metai turėjo 13 (Mėnulio) mėnesių, vėliau perėjo prie 12 (Saulės) mėnesių.

Dabartinį laikmatį pagal Romos imperatoriaus Julijaus Cezario (102-44 m. pr. m. e.) pavedimą sudarė egiptiečių astronomas ir matematikas Sozigenas. Jis įsigaliojo nuo 46 metų sausio 1 d. prieš Kristaus gimimą. Tada metai turėjo 365,25 paros ir buvo šiek tiek ilgesni už Saulės metus. Tas likutis per 128 metus sudarydavo apie vienos paros skirtumą. Tai buvo trūkumas. Iš pradžių metai buvo skaičiuojami „nuo pasaulio sukūrimo“. Metų pradžia buvo laikomas kovo mėnuo, skirtas karo dievui Marsui. Kovo 1-oji kaip Naujųjų metų pradžia kai kuriose Vakarų Europos valstybėse buvo iki VIII a., Rusijoje - iki XV a., Anglijoje - iki 1752 m.

Sausio pirmąją kaip Naujųjų metų pradžią katalikiškoje Europoje pradėta švęsti tik 1691 m., popiežiui Inocentui išleidus XII bulę.

XVI a. pagal Julijaus laikmatį susidarė apie 10 parų skirtumas. Tada, 1582 m., siekiant sutvarkyti atsilikimą tarp skaičiuojamojo ir dangiškojo (astronominio) laiko, popiežiaus Grigaliaus pavedimu buvo įgyvendinta Julijaus laikmačio pakeitimai, t. y. įvestas laikmatis, kur atogrąžiniai metai ilgesni už naujojo laikmačio tik 26 sekundėmis ir, skaičiuojant laiką pagal šį laikmatį, vienos paros skirtumas susidarys tik po 3280 metų. XVI a. tam, kad neatsirastų paklaidų, buvo nutarta, kad keliamaisiais metais bus laikomi tie, kurių skaičius dalijasi iš 4 (pvz., 1996, 2000, 2004 ir t. t.). Nuo tada pagal laiko skaičiavimą Julijaus laikmatis pradėtas vadinti „senosios rėdos (stiliaus)“, o Grigaliaus laikmatis - „naujosios rėdos“.

1700-aisiais metais senasis laikmatis nuo naujojo buvo atsilikęs 10 dienų, 1800 m. - 11 d., 1900 m. - 12 d.

Naujosios rėdos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje įvestas 1586 m. Nuo to laiko senasis laikmatis naujuoju buvo keičiamas kelis kartus, priklausomai nuo to, kieno valdžioje kraštas atsidurdavo.

1848 m. Motiejaus Valančiaus „Žemaičių vyskupystėje“ rašoma: „Naująjį skaitlių (kalendorių) Grigalius XII, popiežiaus, darbo Žemaičių vyskupystė pirmą kartą priėmė 1582 m. ir pagal tą visas šventes šventino lig 5 d. rugpjūčio 1799 m. Bet tą metų, Povilui I, ciesoriui, norint, o Laurynui Litai, popiežiaus Pijaus VI pasiuntiniui, leidžiant, sugrįžo prie senojo metų skaitliaus. Dvylika metų nuleidus, tai yra 9 dienų šilų (rugsėjo). 1812 m. Prancūzų ciesorius Napoleonas, į mūsų žemę įžengęs, įsakė vėl turėtis naujojo metų skaitliaus. Napoleonui iš Lietuvos išsprukus, ciesorius Aleksandras I 2 d. kovo 1813 m. antru atveju senąjį žemaičiam įbruko.“

Po komunistinio perversmo (revoliucijos) Rusijoje 1917 m. buvo pereita prie naujosios rėdos laikmečio valstybiniame gyvenime, nors Stačiatikių bažnyčia ligi šiol tebesilaiko senosios rėdos metų skaičiavimo. Tuo galima paaiškinti ir skirtingą tapačių švenčių šventimą katalikiškuose ir pravoslaviškuose kraštuose. Mėnesių skirstymas į 7 dienų savaites senovėje buvo pradėtas Rytuose (pas šumerus, babiloniečius, judėjus, kinus) ir yra paremta mėnulio tarpsniais (fazėmis). Iš judėjų tokį skaičiavimą perėmė romėnai. Iš pradžių kiekviena savaitės diena buvo vadinama dangaus kūnų vardais: Mėnulio, Marso,

Merkurijaus, Jupiterio, Veneros, Saturno, Saulės, o Lietuvoje dabar vadinamos pagal savaitės dienų eilę: pirmadienis, antradienis ir t. t.

<http://samogitia.mch.mii.lt/KULTURA/Kalendorius.htm>

Senovinėje (iki 1430 metų).

Metų laikai buvo 3:

Vasara (pa-vasaris - tik pereinamasis laikmetis, gal net ir ruduo buvo tik pereinamas laikas), Ruduo, Žiema.

Savaitė turėjo 9 dienas, kurių kiekviena buvo skirta Perūno garbei ir vadinosi Perūno galybės apraiškų vardais (išliko pasisakymuose devynios galybės ir pan.). Mėnesiai arba Žvėrinės turėjo dangaus galybių (ž(v)ėrių) pavadinimus nors galėjo būti susieti ir su tam tikrais gamtiniais reiškiniais (nors greičiausiai taip nutiko, žymiai vėliau, jau sunaikinus žynių luomą/įtaką) .

Vieną Metonį sudarė 19 metų (taisyklingas Mėnulio apsisukimas aplink Žemę sudarė 3 Metonys t.y. 57 metus. Kaip šis Metas vadinosi galima tik spėti); 1 metus sudarė 12-13 mėnesių; 1 Mėnesį sudarė 3 savaitės; vieną savaitę sudarė 9 dienos.

Metus dalijo į trylika mėnesių: 1. Siekis, 2. Sausis, 3. Kovas, 4. Karvelis arba balandis, 5. Gegužė, 6. Kirmėšų arba birželis, 7. Liepos mėnuo, 8. Ruggpjūtis, 9. Rugsėjis, 10. Šilo mėnuo, 11. Spalių mėnuo, 12. Lapkritis, 13. Gruodis. Kiekvienas mėnuo turėjo 27 dienas ir dalijosi į tris dalis, arba devintines, nuo devintos dienos, kurioje svietas linksminosi ir meldėsi.

Dieną ir naktį dalijo į 24 valandas arba adynas, kurias vadino: 1. Smabrėškis arba brėkšta, 2. Santėmis arba suto, 3. Vakaras, 4. Nuovakarės, 5. Išvakarės, 6. Naktovidas, 7. Įmigis, 8. Pirmieji Gaidžiai, 9. Antrieji Gaidžiai, 10. Prieš Aušrą, 11. Aušta arba Švinta, 12. Mažoji Pusrytėlė, 13. Išaušo, 14. Saulėtekis, 15. Didysis Pusrytis, 16. Priešpietis, 17. Pietai arba Pusdienis, 18. Pakaitis, 19. Po Pokaičio, 20. Po Pusdienio, 21. Pavakarė, 22. Mažoji Pavakarėlė, 23. Vakarop, 24. Saulėlydis.

Metus skaičiavo nuo didelių nelaimių, Saulės užtemimų, marų, giedrų, speigų, audrų, vėtrų, lietu ir krušų. Ir taip sako: "Mano bočius, pasibaigus Žuvėdų karei, 13 metų turėjęs"(1660), "Mano matušė mirė 5 metuose po šaltosios žiemos" (1703); "Mano bobutė ištkėjusi vienuoliktuosiuose metuose po marų metų" (1704) (Notizen Preuss. Erst Sammlung, S. 74).

http://en.wikipedia.org/wiki/Metonic_cycle

<http://en.wikipedia.org/wiki/Month>

www.Lietuvos.net

The Coligny calendar registers a five-year cycle of 62 [lunar months](#), divided in a "bright" and a "dark" half-moon or fortnight each. The months were taken to begin at full moon, and a 13th [intercalary](#) month was added every two and a half years to align the lunations with the solar year.

Mediaeval Irish and Welsh Calendars

The first part of the year started at [Samhain](#), which was the first of November, never far from what would become [Halloween](#) and the following [All Saints](#) Day in our modern solar calendar. The second part of the year started at [Beltaine](#) which was around the first of May. Celtic days began at sundown: "they keep birthdays and the beginnings of months and years in such an order that the day follows the night," their adversary [Julius Caesar](#) observed [Galic Wars](#). Longer periods were reckoned in nights, as in the surviving term "fortnight."

I. Metinės arba visuotinės šventės:

Pagrindinės šventės:

1. Pirmoji - pavasario šventė Trimpos arba Jorė. Vėliau Velykos (Kovo 22-Balandžio 25 d.). Čia ir prasidėdavo metai (Anglijoje N. Metus Kovo mėnesį šventė iki pat 1780 metų). Ženklas – Kiaušinis, vanduo, ugnis.
2. Rasų, Vainikų arba Lyguo. Vėliau Joninės (Birželio 22). Ženklas – Ugnis, vainikas, paparčio žiedas ir vanduo.
3. Ilgės arba Vėlinės (Lapkričio 1). Ženklas - puota vėlių garbei, vaškas, ugnis.
4. Kalėdos arba Kūčios (Gruodžio 24). Ženklas – kaladė, ragai, maistas iš 12/13 patiekalų, ugnis.

Mažiau svarbios:

1. Užgavėnės (tarp vasario 9 ir kovo 8 d.),
2. Šeštinės (tarp gegužės 1 d. ir birželio 2 d.),
3. Sekminės (tarp gegužės 15 d. ir birželio 12 d.),
4. Devintinės (tarp gegužės 22 d. ir birželio 23 d.).

II. Šeimos šventės:

Darbo:

1. Pradėtuvės / Pabaigtuvės (visuomet)
2. Sėjos
3. Derliaus nuėmimo/Rugiapjūtė
4. Mėsinis ir pan. ir t.t.

Apeiginės:

1. Krikštynos,
2. Vardynos (gimtadienis)
3. Gegužinės/Pažintuvės
4. Vestuvės
5. Įkurtuvės
6. Laidotuvės
7. Karo šventinimas
8. Sueigos. Tarybos
9. Kitos viešės: paviešės arba gėrynės, su šventenybėmis susietos, kurių paslapties atskleisti niekas nedrįso, taip: įkurės, apkulos, koštuvės, skerstuvės, užvis budynė ir laidosena.

Įkurės - kai naujai pastatyn trobesin pirmąją ugnį asloje įkurdavo. Kol ugnis neįkurta nuo blogo namą saugojo pro stogą įkištas vainikas.

Apkulas arba gubjauja - baigus kulti javus, grūdų pripilta rakanda (inda) paduoda gaspadoriui ir linki jam visus grūdus sveikam suvalgyti. Baigdavosi gera gėryne. Pabaigę sunkiausių darbus gerai "užpildavo".

Skerstuvės - rudenį gaspadorius šeimyną vaišino dešromis, vėdarais, riaušiais, kogalvėmis iki persivalgymo. Taip pat rudenį rinkdavo medų, gamindavo midų, alų tokios šventės buvo vadinamos **Koštuvėmis**.

Vainikų arba Viešės šventė

Prasidėdavo birželio gale ir švėsdavę per 14 dienų. Šiandien Joninės. Proga - Perūnas aukštybėse išperėjęs (išleidęs) visą sutvėrimą regimą ir neregimą. Senų įpročiu kai kur sakoma "Tą žmogų yra dievas leidęs ant sviesto", nesakoma sutvėręs, o leido, net ir 1540 m. Šv. Rašte visur vietoje sutvėrė sakoma leido: leido Saulę, leido žvėris ir paukščius etc. Pradėdami šventę būk giedoję: "Titis leido, Titis leido" (iš nesupratimo mūsų kalbos radosi gudiškas ir lenkiškas Didis Ledo, taip mėgindami pasisavinti net mūsų senovę jie šį savo kalba nepaaiškinamą dievybę priskyrė sau). Prieš šventę ėję į šventas upes ir ežerus praustis idant jaunais taptų. Tai buvo linksmiausia šventė kai kuriuose pasakuos minavojama, jog net Saulė šokusi šventės metu. Šventės pabaigoje kurdavo ugnį ir šokinėdavo per ją, minėdami jog nuo šilumos prasidėjęs pasaulis. Šventės metu visi susitaikydavo, visi buvę lygus, didžturčiai vargdienius slaugė (patarnavo).

Apjavių viešė arba šventė

Javus nuo laukų nuėmus švenčiama. Visa šeimyna su talka eidavo į laukus kur paaukojus auką, surinkdavo derlių. Grakščiausiai ir linksmiausiai moteriškai varpų vainiką pindavo, kurį sugrįžę namuose kabindavo garbingiausioje vietoje. Po to visą naktį vykdavo puota ir dainomis garbinami geriausi ūkininkai (gaspadoriai), mokytojai, narsiausi kariai ir jų žygiai. Dar ir šiandien kai kur šis paprotys užsilaikė.

Ilgųjų viešė arba šventė

Švenčiama javus nuo laukų nuvokus ir rugius pasėjus. Arba su visu į namus parėjus ir žiemai įsikūrus. Viso savo labo įkūrėjui dėkavodavo aukodami pirmskrajus, valgius, gėrimus, žuvį, mėsą, pieną, medų, midų, alų darė, pyragus kepė. Visi susirinkę į didžiausią namą, kertėse išstato bosus (bačkas) su alumi ir midumi, žyniai padengia stalus ir viduryje aslos sukuria ugnį pailguotinę ir atvedę gyvulius (veislės po porą, patiną ir patele), vainikais papuoštus pradeda tyliai melstis, pabaigę maldą čiumpa lazdas šaukdami: "Tai mūsų žemeliukėms (žemės ūkėjoms) aukojam ir dėkavojam, jog mums šį metą mūsų javų, daržų, pievų negadinot, o nuo ugnies, geležies, marų, badų ir visokių neprietelių mus saugojot." Iškepę, išvirę mėsą pamuštų galvijų, vyriškiai išsakę savo nuodėmes kunigui (žyniui), už nuodėmes gaudavo su lazda nuo jo į kailį, po to visi mušdavo žynį. Toliau sekė pamokslas moterims (Merkel, T. 1, S, 178). Budavo giedamos šventos (ritualinės) giesmės, geriamas midus, žaidžiami prasmingi (magiški) žaidimai. Galiausiai susėdus prie stalo žyniai mesdavo į kampus maisto žemeliukėms arba vėlėms (dūšioms) sakydami: "Dieve Žempati, priimk mūsų maldas ir aukas ir leisk vėles eiti prie mūsų stalų tų valgių su mumis ragauti ir valgyti", tas pats vyko su gėrimais, o tad prasidėdavo linksmybė puotos. Vaisės vėlėms trukdavo 4 savaites. Šventei baigiantis (po maždaug 2 sav.) ėjo lankyti kapus ir tenais lapinėse, šėtruose valgė ir šmotelius nupjaustydami mečiojo po stalu, gėrimą nupildami, sakė: "Eikit pavalgjusios ir negadinkit grįždamos mūsų javų." Sugudėję lietuviai lig šiolei laikosi savo protėvių papročių (būtent šios šventės), rodydami savo tikrą kilmę.

Kalėdų viešė arba šventė

Kalėdos - senojoje lietuvių kalboje reiškė susitikimą senojo laiko su jaunuoju, senų metų su naujaisiais. Pradedama švęsti per naujus, o pabaigiama per senus metus. Vadino Kalėdomis nuo žodžio kalti, nes minavonei senųjų metų gaspadorius sienon kaldavo vinį arba ragą, o žyniai į žynyčios sieną plytą mūryjo. Dar šiandien žiemgalių arba kuršininkų namuose gal regėti balkius ir sienas po dvi eiles prikalinėtų briedžio ragų, kurie rodo metų skaičių. Nėra išlikę aprašymo šitos šventės. Tačiau sviestas taip pat linksminosi kaip ir kitų švenčių metu: valgė, gėrė, būrė iš šiaudų, žyniai veizėdami į žvaigždes lėmė ateinančių metų. Vilkdavo bluką (trinka, storas pagalys) per kiemus dainuodami: "Tabalai, tai, tai, tai judink, seni, kaulus, up, up, up. Sudaužk rankų delnus etc., etc. Paskui tą bluką sudegina, kaip praėjusį metą. Sudeginus bluką moteriškės tojaus ištraukia lėlę iš medžio drožtą, vyrai stengiasi ją atimti, o moteriškės pasliepti.

